

*

Новий Кримінальний процес, з одного боку, дає бізнесу більше прав для захисту. З іншого — залишається чимало можливостей для зловживань правоохоронців.

Як правоохоронці тиснутимуть на бізнес із новим КПК

Податковий кийок

Сьогодні в Україні вести бізнес у правових рамках майже неможливо. Фіскалі вимагають від підприємців дедалі більших відрахувань під загрозою кримінального переслідування. Їхні непомірні апетити посилюються загрозой взагалі втратити бізнес на користь рейдерів. Порухення кримінальної справи (КС) стало головним аргументом охочих пожитися за рахунок інших. Новий КПК має зробити кримінальний процес справедливим. Але прийнятий ВР у першому читанні законопроект поки що викликає в юристів багато запитань.

Була б людина, а факт знайдеться

За словами партнера ЮФ «Гвоздів та Оберкович» Анжеліки Сіцко, в більшості випадків початок кримінального переслідування за економічними зло-

його говорити. Перебуваючи в нетиповій ситуації, допитуваному складно зорієнтуватися, чи не буде отримана відповідь згодом використана проти нього», — пояснює Анжеліка Сіцко. А ці покази можуть стати основою вже для порушення кримінальної справи стосовно допитаного свідка. Проект КПК не передбачає порушення КС «за фактом».

«Тепер особу, яку підозрюють у скоєнні злочину, мають сповістити про це письмово. Окремо зазначено, що докази, отримані від свідка, якого надано визнано підозрюваним, є неприпустимими», — додає юрист.

Але де додалося, там і зменшилося. Старший партнер ЮФ «КМ Партнери» Олександр Мінін зазначає, що сьогодні загроза відкриття КС перетворилася на доволі часто використовуваний кийок для вибивання грошей з підприємств. Проти-

щодо яких воно проводиться?» — запитує Олександр Мінін.

Маски поїхали, шоу залишилося

Нещодавно ДПС заборонила підрозділам податкової міліції використовувати захисні маски під час операцій. Але очікувати відчутних наслідків від цього не випадає. «Нинішній КПК повністю сприяє використанню «маски-шоу», — вважає управляючий партнер ЮФ «Лігал Асістанс Груп» Дмитро Йовдій. Ст. 178 Кодексу дає правоохоронцям безліч можливостей для зловживань при обшуку. Адже підставою для обшуку є лише припущення слідчого, що знаряддя злочину, цінності, інші предмети та документи, що мають значення для слідства, перебувають у якійсь особи.

«Завдяки цьому практика рясніє типовими випадками, коли на підприємство ввалю-

«Захотити бізнес у нашої державі, на жаль, дешевше, ніж його купити».

*Віктор Занфіров,
заступник
Генерального прокурора*

ріали, що вказують на необхідність проведення обшуку за зазначеною адресою», — вважає Дмитро Йовдій.

Крім того, за словами Анжеліки Сіцко, новий КПК перешкоджатиме безпідставному арешту майна. Відповідно до документа, арешт також застосовується лише за рішенням суду (нині — за постановою слідчого). Також для винесення рішення суд має брати до уваги наслідки арешту для третіх осіб, вивчати, чи не спричинить це зупинку підприємства тощо. Рішення суду про арешт майна направляється особам, яких воно стосується.

Чим доведеш

Юристи зазначають, що сьогодні суди зазвичай симпатизують обвинуваченню й відхиляють клопотання захисту, намагаючись протягнути обвинувальний вирок. У крайньому разі справи відправляють на дослідження. Новий КПК, виключивши можливість направляти справи на дослідження, дає шанс захисту. Кирило Козак наводить приклад справи, у якій слідчий відмовив майже в усіх клопотаннях. Вона пішла до суду, де слухається вже другий рік.

«Докази обвинувачення не підтвердилися. Але суд не може винести рішення, тягне час. Винести виправдальний вирок йому не дає сформована практика, а для обвинувального немає підстав», — розповідає юрист. Якби діяв новий КПК, адвокат міг би сам допитати свідків, зібрати документи й долучити докази до справи, що запобігло б передачі її до суду.

Однак слід зазначити, що новий Кодекс не дозволяє адвокату самостійно проводити слідчі дії. Він може лише клопотатися про допит свідків, витребування документів тощо перед слідчим, прокурором або суддею. Тож отримати необхідні докази захисту все ж таки буде непростим.

Як підставу для порушення кримінальної справи податкова міліція часто використовує акти перевірок

чинами починається з порушення КС за фактом злочину, а не щодо конкретної особи. Хоча відповідальними в таких випадках є конкретні люди — директор і головний бухгалтер. Причина — у справі «за фактом» слідчий не зобов'язаний повідомляти на підприємство про її порушення. І спочатку керівників компанії допитують як свідків. Фокус у тому, що свідок, на відміну від підозрюваного й обвинувачуваного, не має права відмовитися від дачі показів. Він може не відповідати лише на запитання, що стосуються його, членів сім'ї та близьких родичів.

«Свідка попереджають про кримінальну відповідальність за відмову від показів і за надання неправдивих свідчень, таким чином примушуючи

стояти цьому можна було, оскаржуючи постанову про відкриття справи. «Проект КПК цей етап взагалі усуває та перетворює початок розслідування на автоматичну подію», — додає юрист.

Як підставу для порушення КС податкова міліція часто використовує акти перевірок податкових органів. Навіть якщо їх оскаржують у суді. Такі акти визнаються правоохоронцями заявами про злочин із несплати податків. Ст. 97 чинного КПК передбачає проведення дослідчої перевірки, що відсіває багато таких «заяв». А проект нового КПК пропонує цей фільтр прибрати.

«Тобто кожен акт перевірки податкової означатиме автоматом проведення досудового слідства та обтяження осіб,

ється бригада бійців на чолі зі слідчим і пред'являє постанову про проведення обшуку, з якої директор підприємства дізнається про кримінальну справу, про яку навіть не підозрював», — розповідає юрист. І з підприємства вивозять усі фінансово-господарські документи, вилучають службові сервери тощо. Відповідно до проекту нового КПК, обшук проводиться лише на підставі постанови слідчого судді. При цьому клопотання про таку постанову має містити відомості про документи й речі, які планується відшукати.

«Є надія, що такі зміни не дозволять правоохоронцям при обґрунтуванні обшуку прикриватися загальними фразами на кшталт «у матеріалах кримінальної справи є достатні мате-

